

ekočlanak:

VOLUJICA PUTUJE U SVIJET - još uvijek

“Volujica putuje u svijet”. Ovim riječima je, novembra 2000. godine u “Barskim novinama” bio naslovljen jedan od prvih članaka o devastaciji brda Volujica. Tako je počela priča čiji korijeni sežu još u 1910. godinu, kada je kamen sa Volujice korišten za izgradnju “starog porta”, buduće Luke Bar.

Brdo Volujica se nalazi tik uz urbani dio grada Bara, iznad Luke, a razdvaja Uvalu Bigovica od prostranog Barskog zaliva, kome služi kao prirodni lukobran. U prošlosti je imalo izuzetno važnu ulogu u nastanku grada, od praistorije, kada se na njoj bilježe prve ljudske naseobine, do XX vijeka, kada je na Volujici podignuta prva radiotelegrafska stanica na Balkanu.

Geološku građu brda čine karbonatni sedimenti, kao što su krečnjak, dolomit i materijali koji potiču od flišnih i aluvijalnih sedimenata koji čine integralni dio barskog polja.¹

Kamen sa Volujice se počeo koristiti još za vrijeme knjaza Nikole, a samo do 1988. godine iskopano je 3.260.293 m³ krečnjačkog grebena za izgradnju gatova, lukobrana i infrastrukturnih objekata u barskoj Luci i pritom uništena jedna od najljepših špilja u Crnoj Gori - Pristanska pećina. Na preokooceanska putovanja volujički dolomit kreće 1978. godine, kada je startovao posao izvoza u Afriku (Gabon, Libervil)². U drugoj polovini devedesetih putešestvija barskog kamena se nastavljaju: glavna destinacija - Italija. Tokom 2000. godine AD Luka Bar pokreće sanaciju kosina brda Volujice - starog radilišta, ali je to bilo kratkog daha, jer se umjesto toga pokreće sanacija lukobrana, opet volujičkim kamenom. Tada su otvorena još dva kopa odakle se dobijao sav kameni materijal: kameni blokovi od jednu od pet tona, kao i obični lomljeni kamen, neophodni za radove na lukobranu³. Vrhunac izvoza dešava se u periodu 2004 – 2007. godina, kada je barska pomorska kompanija “Nimont” izvezila 700.000 tona kamena godišnje. Do danas je količina izvezenog krečnjaka dosegla četiri miliona tona⁴. Izvoz kamena i dalje traje.

Volujica 1933. i 2011. godine: jasno se vidi stepen uništenosti brda

Postepeno, Volujica nestaje, a na mjestima gdje se vadi kamen nastaju veliki ružni ožiljci u vidu golog krša, što prvo pada u oči kada se u Bar magistralom ulazi iz pravca Sutomora. Ali, nije problem samo taj, estetski. Kako tumači savremena ekologija, sve je u prirodi povezano uzročno-posljedičnim vezama, a uništenje jednog ekosistema za sobom nužno povlači niz uticaja na druge ekosisteme.

¹ Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu izgradnje regionalne sanitarne deponije na lokaciji Možura za Opštine Bar i Ulcinj (Beograd, april 2010)

² List “Luka Bar”, novembar 2000. god

³ Ibid. oktobar 2000.god

⁴ Portal Bar Info, 2012. godine

Pogled na Volujicu iz pravca Sutomora

Volujička hrid sa zaleđem bila je predmet pošumljavanja goleti u organizovanim akcijama nekoliko puta, od četrdesetih do osamdesetih godina XX vijeka, i sve do aktiviranja kamenoloma na tom su se lokalitetu nalazila staništa crnog bora i čempresa, a pri obodu Volujice i alepskog bora. Makija se u korijenu brda smjenjuje sa zimzelenim stablima četinaru, a među biljnim vrstama je i znatan broj ugroženih makromiceta⁵. Faunističku vrijednost predstavljao je šakal – čagalj, kome najbolje odgovaraju kamenita brda, ali je zbog nestanka staništa, i on, kao i zečevi, jarebice kamenjarke i mediteranske bjelice, potpuno iščezao sa područja gdje je pokrenut rad kamenoloma.

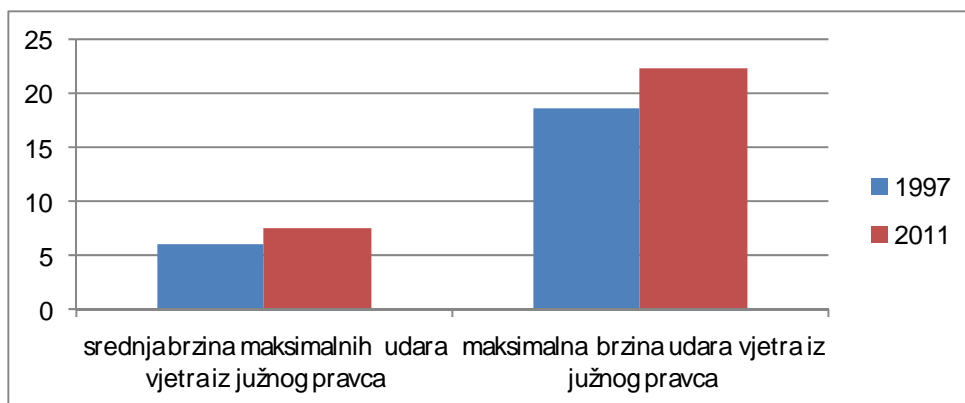
Bez obzira na brojnost ovih vrsta, njihova se staništa ne smiju uništavati - u slučaju Volujice, iz više razloga. Prvi je onaj osnovni, ekološki, koji svaku jedinku neke vrste tretira kao posljednju, nastojeći da zaštiti prirodni ambijent i postojeće vrste sačuva za buduće generacije. Drugi je uticaj koji uništenje Volujice može imati po samog čovjeka i ostale vrste koje nemaju neposredni kontakt sa pomenutim staništem. Ovaj se uticaj ogleda u eventualnoj promjeni mikroklimе barskog zaliva, a samim tim i životnih uslova unutar ove zone.

Podaci Hidrometeorološkog zavoda Crne Gore iz 1997. godine, perioda prije intenzivne eksploatacije volujičkog kamena, govore da je srednja brzina maksimalnog udara vjetra iz (za Bar najopasnijeg) južnog pravca tada iznosila 6 m/s, a da je maksimalni udar iz južnog pravca imao brzinu od 18,7m/s. Učestalost javljanja maksimalnog udara vjetra iz južnog pravca bila je 2%. Uporedni podaci iz 2011. godine pokazuju da se srednja brzina maksimalnog udara vjetra povećala na 7,5 m/s, da maksimalni udar iz južnog pravca sada ima brzinu od 22m/s, a da učestalost javljanja maksimalnog udara vjetra iz južnog pravca iznosi 4% (grafikoni 1 i 2)⁶.

Nema dokaza o povezanosti ovih meteoroloških pokazatelja sa eksploatacijom brda Volujica, ali prve analize koje je početkom 2012. godine vršio HMZCG govore u prilog ovoj tezi.

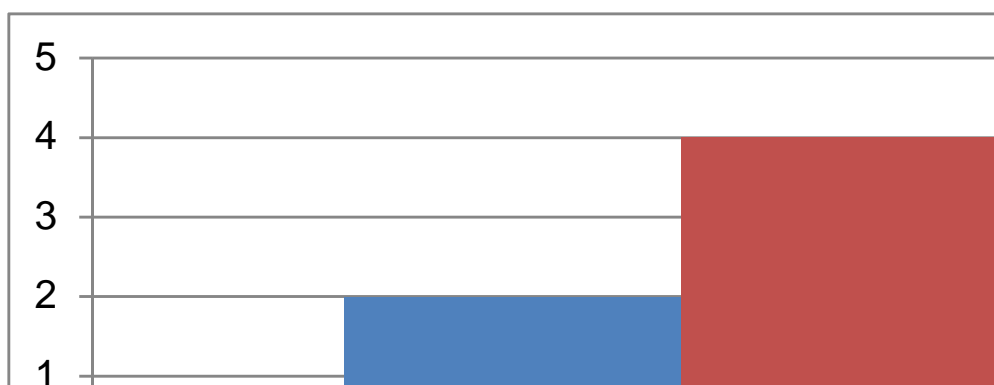
⁵ Tršić Jadranka, Magistarski rad: Ugroženost makromiceta obalskog područja Jadranske obale (2010.)

⁶ HMZCG

(grafikon 1: izraženo u

m/s)

(grafikon 2: izraženo

u %)

Eksploatacija kamena sa brda Volujica je jedan od najunosnijih, ako ne i najunosniji, posao u barskoj opštini već dugi niz godina, te nije realno da će u skoroj budućnosti doći do prestanka rada volujičkih kamenoloma. Kad se to, ipak, dogodi, ostaje pitanje - kako izvršiti sanaciju ruiniranog područja. Za rekultivisanje napuštenih kamenoloma ili njihovih dijelova kod nas se u prošlosti nije izdvajao poseban novac, već se to područje prepuštalo prirodnoj rekultivaciji, a taj proces teče izuzetno sporo.

Revitalizacija kamenoloma podrazumijeva vraćanje “prvobitnog života” prostoru, a potrebno je zadovoljiti ekološke, estetske, ekonomske i socijalne kriterijume. Tehnička sanacija je osiguravanje i obezbjeđivanje terena, ukoliko ima kosina, klizišta i sl. Biološka sanacija je pošumljavanje, oplemenjivanje devastiranog prostora, i često je ograničena iz više razloga, najčešće usljed bezvodnosti terena.

Postoje i veoma uspješni primjeri revitalizacije napuštenih kamenoloma. U Hrvatskoj se oni biološki revitalizuju crnim borom, crnim jasenom i gorskim javorom, lijeskama i bršljanom, sve do ponovnog uspostavljanja ravnoteže u ekosistemu. Fudbalski stadion u Bragi, Portugalija, izgrađen je 2003. godine unutar Monte Castro kamenoloma; turistički kompleks “Pierres et Vacances” u Monaku nastao je nakon što je stari kamenolom “ispunjen” savremenom arhitekturom, a kamenolom u Vinkuranu u Istri, iz koga je vađen kamen za gradnju pulske Arene, pretvoren je u muzej kamena, vajarsku radionicu, park skulptura, i dio za sportsko-rekreativne aktivnosti.

Šta će biti sa Volujicom, ne zna se. Hoće li zbilja otploviti u svijet? Ostaju samo strahovanja Barana i nemilosrdna ljudska ruka koja, doslovce, lomi sve pred sobom.

(napomena: fotografije preuzete iz Foto arhive portala Bar Info)

Rialda Kurgaš (17 godina) Gimnazija “Niko Rolović” Bar

Mentor: mr Jadranka Tršić